

\ **Raadsvoorstel**

Zaak 57052

Onderwerp: Regionaal gezondheidsbeleid 2020-2023

Openbaarheid: Openbaar

Portefeuillehouder: Wethouder Coenen

Datum Raad: 12-12-2019

Nummer:

\ **Samenvatting**

“Zuid Springt Eruit, Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid” is het voorliggende regionale gezondheidsbeleid van de 16 Zuid-Limburgse gemeenten voor de periode 2020-2023. Middels dit besluit wordt het regionaal gezondheidsbeleid voor de genoemde periode voorgelegd aan uw gemeenteraad.

Voor de volledige inhoud wordt verwezen naar het volledige regionale gezondheidsbeleid in de bijlage dat hierbij ter vaststelling aan uw gemeenteraad wordt aangeboden.

\ **Conceptbesluit**

De regionale nota gezondheidsbeleid Zuid-Limburg “Zuid Springt Eruit, Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid” 2020-2023 vast te stellen.

\ **Grondslag**

Gelet op artikel 13 lid 2 van de Wet publieke gezondheid dient de gemeenteraad elke vier jaar een nota gezondheidsbeleid vast te stellen met daarin opgenomen doelstellingen, acties, gewenste resultaten en hoe hieraan uitvoering wordt gegeven.

\ **Aanleiding**

“Zuid Springt Eruit, Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid” is de titel van het voorliggende gezondheidsbeleid van de 16 Zuid-Limburgse gemeenten voor de periode 2020-2023. Dit dient vastgesteld te worden conform de wet Publieke Gezondheid. Naast deze formele reden is het mede-eigenaarschap van de Zuid-Limburgse gemeenteraden van de ambitie om de trend te breken van groot belang.

\ **Doel**

De regio Zuid-Limburg kampt al jaren met hardnekkige en forse achterstanden in gezondheid en participatie ten opzichte van de rest van Nederland. Zo is in onze regio o.a. sprake van een lagere arbeidsparticipatie en levensverwachting, een groter beroep op jeugdhulp, meer overgewicht, leven meer kinderen in armoede en lopen ze een groter risico op een onderwijsachterstand. Dat heeft natuurlijk grote gevolgen. In de eerste plaats voor mensen zelf, maar ook voor onze economie en de zorgkosten. Deze laatste zijn fors hoger dan landelijk gemiddeld. In de regio ontstaat niet alleen bij gemeenten en de provincie, maar ook bij de zorgverzekeraars en tal van maatschappelijke partners een groeiend besef dat we in gezamenlijkheid nog harder zullen moeten samenwerken om deze negatieve trend te doorbreken. Als ambitie is geformuleerd dat de achterstand t.o.v. het landelijk gemiddelde in 2030 met 25% teruggebracht is. De komende jaren zal dit concreet worden gemeten, aan de hand van

een vijftigtal indicatoren die in de bijlage van het gezondheidsbeleid zijn opgenomen. We willen immers weten of de inzet succes heeft. Hierin wordt samengewerkt met de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid. Jaarlijks verschijnt een voortgangsrapportage en vierjaarlijks verschijnt een effectrapportage waarmee u op de hoogte wordt gehouden van de voortgang en resultaten.

\ Argumenten

1. De achterstanden op het gebied van gezondheid en participatie zijn bovengemiddeld groot en spelen de regio al decennia parten. De gevolgen hiervan zijn groot. In de eerste plaats natuurlijk voor het welbevinden van de inwoners zelf. Daarnaast zijn de kosten die gemoeid zijn met de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet, navenant bovengemiddeld hoog. Dit leidt bij veel gemeenten tot stevige tekorten. Tegelijkertijd zijn ook de kosten op basis van de Zorgverzekeringswet in Zuid-Limburg beduidend hoger. Ook andere maatschappelijke kosten die voortvloeien uit de sociale achterstanden zijn buitengewoon fors. Zonder uitpuittend te zijn gaat het dan om schooluitval, uithuisplaatsingen, maatschappelijk werk, etc. Het terugdringen en liefst voorkomen van sociale problematiek (preventie) betekent op termijn een forse reductie van maatschappelijke kosten.
2. In 2015 heeft de GGD Zuid Limburg in 'Op zoek naar de Limburg factor' in opdracht van de Provincie Limburg de gezondheidssituatie in Limburg onderzocht en verklaard. Het nu voorliggende gezondheidsbeleid is te zien als een adequate opvolging van de adviezen uit dat onderzoeksrapport. Het voorliggende gezondheidsbeleid is eveneens te zien als een logisch vervolg op het vorige gezondheidsbeleid: de ambitie staat nog steeds overeind, maar de aanpak intensificeert.
3. Om zo veel mogelijk gezondheidspotentieel te verzilveren en daarmee gezondheidsverschillen te verkleinen stelt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) voor nadruk te leggen op een aanpak in het begin van de levensloop (van de periode vlak voor de zwangerschap tot en met het 18de levensjaar) en om extra aandacht te schenken aan degenen met de grootste gezondheidsachterstand (zoals mensen met een lage sociaaleconomische status). Het voorliggende gezondheidsbeleid is mede gebaseerd op dit WRR advies.
4. In de afgelopen jaren zijn nauwe en relevante samenwerkingsrelaties ontstaan tussen de Zuid-Limburgse gemeenten, de Provincie Limburg, de Zorgverzekeraars, de kennisinstituten en tal van maatschappelijke partners. De inhoud van de regionale nota gezondheidsbeleid is in de afgelopen periode op veel overlegtafels onderwerp van gesprek geweest. Voor deze aanpak wordt brede steun uitgesproken en is de bereidheid om samen op te trekken om de ambitie te verwezenlijken. Dat samen optrekken is bovendien van wezenlijk belang om zowel in de richting van de Provincie als in de richting van de rijksoverheid steun te verwerven voor het realiseren van de trendbreuk. Hierbij geldt dat versplinterde initiatieven beduidend minder kansrijk worden geacht dan een gezamenlijk en krachtig optrekken van de gehele regio. Alles overziend is er sprake van een in hoge mate gedeeld urgentiebesef, commitment en momentum de achterstanden in te lopen.

5. Het voorkomen van achterstanden en het zo vroegtijdig en adequaat als mogelijk reduceren van achterstanden vraagt om investeringen 'aan de voorkant'. Daar ligt een belangrijke uitdaging voor de toekomst. Het ontbreekt gemeenten op dit moment aan de mogelijkheden om substantiële bedragen vrij te maken voor investeringen in zaken zoals de aanpak kansrijke start, verlengde schooldagen, gezonde basisscholen van de toekomst en stevige knooppunten op alle onderwijsvormen. Dit beleidsdocument geldt daarom als een belangrijke gids. Het wijst de regio de weg bij toekomstige lokale en regionale keuzes. Het wijst ook de weg naar het smeden van stevige allianties met de Provincie Limburg en de rijksoverheid. De opgave van Zuid-Limburg is dermate complex, domeinoverstijgend, intergenerationeel en hardnekkig dat ondersteuning van de andere bestuurslagen nodig is. Een krachtige lobby is onontbeerlijk. Het doel van die lobby is om voor Zuid-Limburg de status van Nationaal Programma te krijgen.

\ Kanttekeningen

- Er is op dit moment nog geen duidelijkheid over een eventuele financiële bijdrage van de Provincie Limburg. Momenteel wordt door de Provincie gewerkt aan een uitvoeringsplan voor de Sociale Agenda Limburg. Vanzelfsprekend vindt hierover nauw contact plaats.
- De eventuele status van Nationaal Programma zorgt voor een grote financiële impuls. Echter als deze status niet verkregen wordt dient de ambitie van de trendbreuk aangepast te worden. In de status van het Nationaal Programma moet daarbij voldoende ruimte zijn om maatwerk per gebied mogelijk te maken, in lijn met de differentiatie tussen stedelijk en niet-stedelijk gebied in Zuid-Limburg.
- De aanpak Trendbreuk valt en staat met het gezamenlijk en gericht optrekken om de achterstanden in te lopen. Versplintering van initiatieven en gebrek aan focus vormen een risico.
- De aanpak Trendbreuk is te zien als een complexe opgave. Het vraagt om meerjarig commitment en inzet over meerdere bestuursperiodes. Het is een risico om op korte termijn effecten te willen zien.
- Het is van belang dat goede interventies en aanpakken geborgd worden. Het is een risico dat vanuit de aanpak Trendbreuk aanpakken succesvol opgestart en uitgerold worden, maar dat structurele borging stagneert.
- Het college van Voerendaal benadrukt dat er een voorbehoud gemaakt wordt ten aanzien van mogelijke financiële verplichtingen vanaf begrotingsjaar GGD ZL 2022; op basis van het dan voorliggende kostenplaatje zal in 2021 een nieuwe afweging worden gemaakt.

\ Relaties met programmabegroting en/of visiedocument

Het regionaal gezondheidsbeleid 'Zuid Springt Eruit, Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid' wordt opgenomen in het uitvoeringsprogramma sociaal domein 2020-2021 van de gemeente Voerendaal.

\ Financiële, juridische en organisatorische consequenties

Het faciliteren en financieren van het programmabureau is een belangrijke voorwaarde voor de realisatie van de trendbreuk. De opgave vergt een inzet over meerdere raadsperiodes; hetgeen een semi-structurele inzet vanuit de Stuurgroep Trendbreuk en het programmabureau vraagt. De jaarlijkse kosten voor het programmabureau zijn

begroot op € 390.000. Deze kosten zullen vanaf begrotingsjaar 2022 structureel in de begroting van de GGD ZL opgenomen worden. Voor de jaren 2020 en 2021 is het voorstel om de kosten evenredig te verdelen tussen de gemeenten, de Provincie en de GGD ZL. De GGD ZL levert daarnaast huisvesting en facilitaire ondersteuning voor het programmabureau.

Het 1/3e deel van de kosten in 2020 en 2021 voor de gemeenten zal via de gangbare verdeelsleutel op basis van inwoneraantal over de gemeenten verdeeld worden. Belangrijk onderdeel van de aanpak Trendbreuk is de aanpak Kansrijke Start. Hiervoor ontvangen de 11 Zuid-Limburgse GIDS gemeenten een extra bijdrage, voornamelijk voor de periode 2019-2021. In het AB van de GGD ZL is afgesteld dat alle GIDS gemeenten hun bijdrage voor de hierboven genoemde periode ter beschikking stellen aan het programmabureau ten behoeve van de aanpak Kansrijke Start Zuid-Limburg.

Het is op voorhand onmogelijk te duiden wat het in de beleidsperiode 2020-2023 aan investeringen gaat vergen om de trend te breken. Een van de taken van het programmabureau is om kansen in kaart te brengen en waar mogelijk te verzilveren om middelen te verwerven. Dat kan bijv. door gebruik te maken van landelijke programma's, subsidiemogelijkheden, social impact bonds, etc. Daarnaast ligt er een opgave voor gemeenten om focus aan te brengen in de lokale aanpak en middelen gericht in te zetten ten behoeve van de trendbreuk. Zoals eerder benoemd is het van groot belang om gezamenlijk op te trekken in de lobby voor een Nationaal Programma omdat op die manier substantiële (financiële) ondersteuning van de rijksoverheid geborgd is.

Daar waar voor de opgave Trendbreuk additionele middelen van gemeenten nodig zijn, zal dit via een separaat voorstel aan de gemeente voorgelegd worden.

\ Uitvoering

Bestuurlijke eindverantwoordelijkheid voor het Gezondheidsbeleid ligt bij het Algemeen Bestuur (AB) van de GGD ZL. Het AB ziet erop toe dat het gezondheidsbeleid op een efficiënte en effectieve manier uitgevoerd wordt zodat gezondheidsachterstanden ingelopen worden.

Om recht te doen aan het feit dat inzet op meerdere domeinen gevraagd is en onderlinge verbinding en afstemming hierbij cruciale succesvoorwaarden zijn, heeft het AB van de GGD ZL zich, vanuit haar aanjagende rol, ingezet om een brede stuurgroep Trendbreuk in te richten. De stuurgroep zet zich optimaal in om waar nodig en mogelijk verbindingen te leggen die nodig zijn de trend te breken. Verder fungeert de Stuurgroep als de opdrachtgever voor het programmabureau Trendbreuk. Zij maken jaarlijks uitvoeringsafspraken over prioriteiten, taken en werkzaamheden. Over de voortgang rapporteert de Stuurgroep aan de gemeenteraden. Dat gebeurt via een jaarlijkse voortgangsrapportage en een vierjaarlijkse effectrapportage.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN VOERENDAAL

De secretaris

De burgemeester

H.H.M. Timmermans

W. Houben

\ Bijlagen

Regionale gezondheidsnota 2020-2023